

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKA

Licejalna knjižnica,
Dolžnostni izvod
LJUBLJANA
LAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravništvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, prillice. — Na

ceno 18 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 27.

LJUBLJANA, četrtek, 18. oktobra 1923.

Lelo 1.

Dimitrije Blagojev.

Umrli je Dimitrije Blagojev, vodja komunistične stranke Bolgarije, najstarejši socialista na Balkanu. Umrli je v trenutku, ko je današnji krvoločni režim v krvi in ognju zadušil delavsko-kmeško revolucijo. Njegovo smrt je pospešil režim, ki ga je že kot nevarno bolnega vrgel v balkanske ječe.

Pomen Dimitrija Blagojeva je neizmeren za razvoj socializma, komunizma v Bolgariji in na Balkanu. On je najmarkantnejša osebnost v razrednem, marksističnem gibanju proletarijata na Balkanu v zadnjih štirideset letih. Z njegovo pojavo so bili postavljeni temelji modernega socialističnega gibanja na Balkanu.

Vsled svoje velike inteligence in načitanosti, neizčrpne delavnosti in energije, apostolske vdanosti in neomajenosti za veliko stvar proletarijata je bil Blagojev istočasno učitelj, organizator, agitator, govornik in pisec proletarijata. O njem lahko brez prediravanja rečemo, da je bil poosebljenje revolucionarnega razrednega boja proletarijata.

Vsled teh njegovih lastnosti ga bolgarski revolucionarni proletarijat naravnost obožuje. Malokateri proletarski voditelj v drugi državi je kdaj užival toliko ljubezni in spoštovanja kot Blagojev v Bolgariji.

In on je ostal dosleden revolucionar

do zadnjega. Kot sedemdesletni slarček je leta 1911 na kongresu II. internacionale v Kopenhagenu z vsem srdom napadal oportunistične tendence. A ko je tretja internacionala pozvala svetovni proletarijat na plan, je Blagojev prvi v Bolgariji razvil zaslavo te internacionale.

Blagojev se je uspešno udeleževal na vseh poljih revolucionarnega razrednega boja od teoretičnega boja do agitacijskega. Skratka on je inkarnacija močne volje, neizčrpne energije, izredne navdušenosti, vzorne discipline in požrtvovalnosti.

Blagojev predstavlja s svojim življenjem divno, veliko borbo; on predstavlja klasičen primer, kako je treba delati v revolucionarnem boju proletarijata. Stotisoči bolgarskih proletarcev in kmetov, ki danes ginejo po ječah, blodijo po planinah ali v tišini prisegajo osvele, objokujejo svojega Blagojeva.

In tudi proletarijat Jugoslavije stoji s pietetjo pred svetlim spominom na Blagojevega, tega velikega borca in Nestorja socializma na Balkanu.

Ob tem spominu smo bolj kot kdaj do dna duše uverjeni, da mora zmagati naša velika stvar, za katero se je tako ognjevit in vdano boril in umrl Dimitrije Blagojev.

Državno gospodarstvo jugoslovanske buržuazije.

Politika kapitalističnega razreda najjasnejše odseva iz števil, kako se uporablja denar v današnji kapitalistični državi.

Poslušajmo, kako je bilo v tem oziru v Jugoslaviji v preteklem proračunskem letu. Porabilo se je:

za vojaštvo	6300 milijonov Din
za ostalo upravo	2600 " "
za pospeševanje gospodarstva	360 " "

Glavna opora za reakcionarni režim proti delavcem in revnim kmetom je vojaštvo, so bajoneli, ki morajo kroliti lačne želodce rudarjev, železničarjev in javnih nameščencev. Bajoneli služijo srbski buržuaziji, združeni v radikalni in demokratski stranki, da lahko brezobzirno izkorišča celokupno slovensko, hrvaško in srbsko ljudstvo. Zato je treba največ dati za vojaštvo, ki naj poleg tega služi francoskemu imperijalizmu, da pošlje jugoslov. delavce in kmete v boj proti Rusiji in če treba tudi proti nemškemu delavcem in kmetom. Zato je dal Pariz Pašiču 300 milijonov frankov za oboroževanje. Ta-

ko je delala tudi Avstrija, caristična Rusija in Nemčija v znamenju »Vse za vojaštvo!«

Sokrivi tega gospodarstva so Radić s svojo abstinenčno politiko, ki je s svojo odsolnostjo omogočil srbski buržuaziji, da je uvedla v Jugoslaviji režim belega terorja in srbskega imperijalizma. Sokrivi so tudi naši klerikalci, ki so po prevratu pomagali skupno s hrvaško in srbsko buržuazijo udušiti delavski pokret in tako postaviti temelji za današnje stanje. Ves federalistični blok pa je pomagal radikalni stranki, kot predstavnici srbske buržuazije k samovladju, ker je zahteval »homogeno radikalno vladavo«. S tem je omogočil, da se je še bolj utrdil današnji režim in da se bo še dalje tako gospodarilo.

Izhod iz tega je samo ta, da se strnejo delavci in revni kmetje cele države brez razlike narodnosti in da prične boj v Neodvisni Delavski Stranki Jugoslavije za delavsko-kmečko federativno republiko podonavsko-balkanskih dežel.

NDSJ se bori za svobodno zvezo federalnih delavsko-kmečkih republik na Balkanu.

Demonstracija ljubljanske delavske mladine.

11. oktobra zvečer so se začeli zbirati pred mestnim magistratom vajenci vseh obrti v Ljubljani, da zahtevajo otvoritev obrtno-nadaljevalnih šol.

Zbralo se jih je nad 500. Hotele so iti naravnost v prvo nadstropje, kjer se je ravno vršila seja ljubljanskega občinskega sveta. Policija je pri tem njihovem poskusu, priti v mesno poslopje, aretirala štiri mlade sodruge in poskušala vajence nagnati domov. Ali vajence ni nastop policije popolnoma nič preplašil, temveč so vztrajali na meslu s sklepom, da se ne ganejo z mesta dokler ne dobe od občinskega sveta odgovora na svoje zahteve in dokler policija ne izpusti aretirane sodruge.

Iz svoje sredine so določili tročlansko delegacijo, da gre k županu. Ta delegacija se je volila po strokah in sicer so bili izvoljeni za kovinarsko s. Mahul Iv., za brivsko s. Gorenc in stavbiško s. Hafner, sami pridni bralci »Prol. Mladine«.

Policija je še vedno ovirala njihov vstop v magistrat. Delegacijo je sprejel župan v prvem nadstropju, nakar je govoril z balkona vajencem s. Lemež, ki so ga vajenci burno pozdravljali ob njegovem nastopu, med njegovim govorom in ploskali njegovim izvajanjem, da bo zlasti klub NDSJ delal z vsemi silami na tem, da se odpro obrtno-nadaljevalne šole v Ljubljani, za katere morajo nositi stroške kapitalisti in država.

Govorili so nato še občinski svetniki drugih strank, ali njih ni ulegnila poslušati številno zbrana mladina, ki se je

polila da dobi v roke »Prol. Mladino«, nad katero kličeča hudiča in pekeli zlasti »Julro« in »Slov. Narod«, češ da kar mrgoli strastnih napadov na kapitalizem in njegove pandurje — Orjuncce.

Ali del. mladina se ni zadovoljila samo z odgovorom občinskega sveta, temveč je hotela ponovno priti v magistratno poslopje, da reši svoje sodruge, ki jih je še vedno imela policija v rokah. S. Lemež se je pojavil na vralih, da bodo sodrugi takoj izpuščeni in medtem se je že prikazal prvi aretiranec. Nato se je šele razkropila po domovih del. mladina, pripravljena vztrajati v boju do zmage.

Demonstracija je zelo razburila urednike kapitalističnega »Julra« in »Slov. Naroda«, ki sta mnenja, da del. mladina nima nobene druge pravice kot garati in biti streljana od Orjunccev.

Delavska mladina jim bo še dokazala, da hvori ona kljub vsemu najnavdušnejšo in najogrnjeviteljšo truplo v enotni bojovni fronti revolucionarnega proletarijata.

Odrasli proletarijat bo podpiral upravičen boj vajencev in mladih delavcev v zavesi, da koristi celokupnemu delavskemu razredu, ako reši svoj naraščaj bede in obubožanja.

Ta demonstracija bo vzbudila one mlade delavce, ki še niso spoznali, da je njihova edina rešitev ramo ob rami bojnega proletarijata, da je njihovo edino mesto v proletarskih mladinskih in strokovnih organizacijah.

Mladina, naprej — kljub vsemu!

Koliko si že dal za bolgarske sodruge?

Izjava sovjetskega diplomata o SSSR.

Zastopnik sovjetske Rusije v Pragi, Jurjev je dal praški »Tribuni« sledeče izjave o SSSR.:

Caristična Rusija je tlačila vse narodnosti in vse narodnostne manjšine. Ona je bila centralistična država in sistem nasilnega centralizma je povzročil gibanje in reakcijo naroda. Oktobrska revolucija je dala vsakemu narodu pravico do obstoja in razvoja, in vredno je omeniti, da je nastala popolna svoboda kulturnega ustvarjanja, svoboda šolskega pouka, sodišča in administrativnega dela v narodnem jeziku. To je imelo za posledice mirne in delavne tendence med vsemi narodi. Vsi narodi so spoznali, da skupno življenje v sklopu svobodne zveze zagotavlja vsakemu od njih popolno svobodo razvoja in jamči tudi večjo notranjo konsolidacijo in večjo moč napram inozemstvu. Zunanja politika enotne sovjetske zveze je tudi enotna, pri čemer se seveda ščili interese vsake poedne zvezne republike.

Nekje v inozemstvu se misli, da je stvarjenje SSSR samo formalnost. Tako mišljenje izvira iz nerazumevanja ali zlobnih namenov. Vsaka zvezna republika čuva svojo svobodo in ima pravico izstopiti iz Saveza. Rusija ne bo požrla saveza, niti ne bo savez požrl Rusije, ki ji je v savezu zagotovljeno mesto, ki odgovarja njenim materijalnim in kulturnim potrebam.

Zakaj se tudi pri nas na tak način ne reši nacionalnega vprašanja, zakaj se tudi pri nas ne da najširše avtonomije Slovincem, Hrvatom, Makedoncem, Črnogorcem i. dr.? Zato ker pri nas vlada kapital, pohlep po profitu, po izkoriščevanju. Narodi in narodnostne manjšine si toliko časa ne bodo priborile samouprave in svobode, dokler bodo prepuščale zastopstvo svojih interesov klerikalcem, muslimanskim begom, zagrebški buržuaziji et Co., ki ne mislijo resno na avtonomijo poednih narodnosti, ampak imajo v svojih programih samo zato parolo avtonomije, da z njo lovijo na limanice tlačnega kmeta in delavca.

Socialistična stranka Jugoslavije se je izkazala tudi pri narodnostnem vprašanju, da ni zastopnica interesov delovnega ljudstva Jugoslavije, ampak da je ona le za to tu, da s pomočjo policije ovira revolucionarno gibanje delovnega ljudstva Jugoslavije.

Edino Nevazisna Delavska Stranka Jugoslavije se bori iskreno za najširšo samoupravo vseh narodnosti in narodnostnih manjšin,

za svobodno federacijo vseh narodov v zvezni delavsko-kmeški republiki Balkana in Podonavja.

Edino NDSJ je za to, da pripada delavcu lovama in kmetu zemlja.

Živela enotna bojovna fronta delavcev in kmetov.

Proč z „Orjuno“! Proč s fašistovskimi bandami.

Internacionalni pregled.

Revolucionarna delavska vlada na Turinškem.

V zadnji številli smo poročali, da se je sestavila revolucionarna delavska vlada iz komunistov in socialistov (levih) na Saškem. Njej sledi Turinška, druga industrijska zvezna republika Nemčije. Na Turinškem se je vršil kongres obratnih svetov, na katerem je bilo 400 delavskih zastopnikov; izmed teh je bilo 44 nestranskih, 34 socialistov, vsi ostali pripadajo komunistom. Kongres je sklenil, da se sestavi revolucionarna delavska vlada na Turinškem. Notranje ministrstvo je poverjeno komunistom. Med Turinško in Saško je sklenjen dogovor v svrhu skupnega nastopa proti bavarskim fašistom.

Srednja Nemčija žarišče proletarske revolucije.

Srednja Nemčija je postala žarišče proletarske revolucije v Nemčiji s tem, da so se stvorile revolucionarne delavske vlade v Saški in Turinški, katerih podlaga je boj proti reakciji in fašistovski kontrarevoluciji, ki grozi zlasti iz Bavarske. Delavska vlada v Saški in Turinški je prišla tudi v oster spor s centralno reakcionarno vlado v Berlinu. Ves problem leži sedaj v tem, če bo srednjenemškemu proletariatu sledil tudi proletarijat v ostali Nemčiji.

Ojačenje revolucionarnega gibanja na Poljskem.

Kljub vsemu terorju, ki ga vrši poljska buržuazija nad narodnosnimi manjšinami, (ki tvorijo nad 30% prebivalstva na Poljskem) in delavskim razredom, ki je izpostavljen še hujšim preganjanjem kot jugoslovanski, silno narašča revolucionarno gibanje pod vodstvom komunistov, čeprav so poslavljeni izven zakona. Oni vodijo številne stavke in pripravljajo za slučaj poslabšenja dogodkov v Nemčiji generalni štrajk v vsej Poljski. Ko so oblasti ob priliki štrajka v Šleziji zaprli lamošnje-ga komunističnega voditelja Cewieczoreka, se je zbralo pred vlado 30.000 delavcev, ki so zahtevali, da se zaprtega sodruga brezpogojno izpusti. Policija se je morala udati in izpustiti Cewieczoreka.

V soboto je eksplodiralo v Varšavi 25 vagonov smodnika in vladine vesli trdijo, da so komunisti pognali v zrak smodnik. Najbrže pa gre zato, da je uprizorila to eksplozijo vlada sama, ki jo hoče naprtili komunistom, da bi s tem opravičila svoj teror nad proletarijatom. Ali poljski proletarijat, ki ga je prej ilačil ruski carizem deselileja, poljski revolucionarni proletarijat, nad katerim je 15 let visel caristični »zakon o zaščiti države«, ima dovolj izkušenj in odporne sile proti vsem tem mahinacijam poljske buržuazije in soldateske.

Zveza sovjetskih republik in italijansko-jugoslovanski spor.

Zveza sovjetskih republik zavzema svoje stališče k vsakemu važnemu dogodku tudi izven Rusije. Za nas je brezdvomno zanimivo njeno stališče napram zadnjemu italijansko-jugoslovans-

skemu sporu glede Reke. Ona pravi, da nima za enkrat nobenega interesa na tem, da bi se vtkala v to sporno zadevo zlasti radi tega ne, ker jugoslovanska vlada še do danes ni stopila v nobene odnose z zvezo sovjetskih republik, ampak nasprotno hlapčuje sovražnikom ruskega delovnega ljudstva. Nadalje očilajo sovjetske republike Jugoslaviji, da tudi ona tlači ravno tako narodnosne manjšine kot Italija. Zveza sovjetskih republik je za popolno svobodo vseh narodov brez izjeme. — Gospodje »nacionalisti« in buržuji, kaj porečete na to grenko resnico?

Britanska konferenca.

Z režijsko umetnosljo, ki jo ima angleška buržuazija, se je sklicala začetkom oktobra britanska konferenca na kateri so zastopane tudi vse važne angleške kolonije. Ta konferenca dokazuje željo angleških imperijalistov, da bi zbežali iz krize kapitalistične Evrope v neskončne daljave velikobritanskega imperija. Na tej konferenci se pomemkujejo zastopniki Kanade in Avstralije, Nove Zelandije in južne Afrike, Nove Fundlandije, Indije in Irske, kako naj pride buržuazija britanskega (angleškega) imperijalizma »z združenimi silami« iz vedno ostrejšje svetovne krize.

Iz tega vzroka je ta konferenca važna za svetovni proletarijat in posebej za proletarijat Balkana. Če bi bilo mogoče ozdravljenje svetovnega kapitala, bi moralo to ozdravljenje iziti iz Anglije. In angleški imperijalisti sami vedo, da to ne bo šlo. Sedanji ministrski predsednik Anglije Baldwin je dejal pri prvi seji konference: »Če si pogledamo Evropo, kakršna je danes, in če to sliko primerjamo z nadami, ki smo si jih stavili pred štirimi leti, najdemo malo, kar naj bi nas navdušilo v našem delu.«

Prepričani smo, da meščanski politiki, ki razpravljajo sedaj v Londonu na svoji britanski konferenci, ne bodo napravili nič drugega kot nekaj slovesnih frazerskih govorov o potrebi reševanja kapitalizma. Za kapitalizem ne bo prinesla britanska konferenca ravno tako nič zdravilnega. — Kajti kapitalistični temelji so se omajali in zato se mora vsa kapitalistična zgradba vkljub po-božnim željam kapitalistov rušiti.

Politične vesti.

Cirkus v radikalni parlji.

Nekaj ljubljanskih koristolovcev se je pred časom polakomnilo bogatega zaklada, s katerim razpolaga srbska radikalna stranka — pa so šli in ustanovili odbor te stranke za Slovenijo. Potem so se vsedli in vlekli denar iz strankinega fonda. Za volitve in za pristaše. (Ker hoče vsakdo, ki vstopi v to stranko, imeti svoj pristop doslovno poplačan.) V Beogradu pa so pisali kako »naraščajo«. (Njih žepi?) Kar jim pride nekega dne g. Emil Stefanovič, ki je »radil« »samo« za temeljno mesečno plačo 4500 Din z idejo, da napove boj vsem onim, svojim tovarišem, ki so bolj žrli iz radikalnega korita kot on — da pride sam na njihovo mesto. To so uganili ljudje, ki so

kričali pred Mestnim domom: »Stefanoviča v Jadransko banko.« — Pa so ga vrgli na cesto. Kajti, če je preveč »funkcionarjev«, se utrudijo, pa če bi tudi vsi ravnali po slavnem vzgledu svojega tovariša odbornika, ki si je dal montirati na svojo pisalno mizo telefon — toda brez spoja. Tako, da so se v njegovi sobi (mož stanuje v Selenburovi ulici in je po poklicu krojač) odigravali vsakodnevno velenja-čilni pogovori. Znanci so hodili namreč k njemu in ga prosili, naj posreduje zanje pri ministru Zupančiču. Mož je vzel telefonsko slušalo raz mize in začel velevažno konferenco — namesto z ministrom — s svojo lastno mizo, ker telefon, kot smo že povedali, sploh ni bil telefon, ampak samo — slušalo. Ljudje pa so bili zavzeti nad veliko požrtovalnostjo gospoda »odbornika«. — Torej gospod Stefanovič je momentano na cesti in napovedal je krvavi boj svojim gospodarjem Jadranski banki. Najprej je sklical javen shod. Prišlo je mnogo naroda. 60% orjunašev, drugo pa »firbci«, »lutrovi« uredniki »fakinaža« ild. ½% — radikala! (En groš! Neka jim bude!) Shod pa je g. Lukan prepovedal — sklicujoč se pri tem na ustavo naše kraljevine, kjer stoji, da je vsem državljanom svoboda govora in zborovanja zajamčena. Pa so rekli Orjunci: »Naj se predrzne nam to napraviti — za druge pajace pa ne bomo hodili v žerjavico — in zavil je narod preko bulvara, kjer je pobral še študenterijo in papana Danila (tudi radikal?) pred vladno palačo. Tam se je povzpel g. Emil do širokega naročja boginje pravice, jo pokril s svojim klobukom in začel svoj velepolitičen govor. Trajal je pet minut — od teh so bile tri namenjene pridobivanju, za govor velepomembnega zraka. V teh dveh minutah je šestkrat upotrebil sočno in zvočno besedo: »kurbarija«, bil je ogromen »hec« — posebno po vsakokratni uporabi zgoraj omenjene besede. Nato nas je pozval, da se razidemo. In smo se razšli — v grobni tišini — kadar je kdo zavpil »Živel Pašić« — in v urnobesnem živju rjovenju — ko se je z druge strani oglasil klic: »Živel Rade Pašić« — Zivel dr. Azman in Anita Berber. Ljubljanski teater je lečlo »zos« — v kinih igrajo same lužno-zalostne stvari, (on jo hoče — pa je ne more, ona ga hoče — pa ga ne more — navezadnje se pa le ob-jameja — več pa tako policija ne dovoli). Luteranov drevedov sameva — kje bi bile svetle točke tega larmojanega življenja — ako ne bi bilo naših političnih strank —? Hvala ti — slovenska radikalija. Gospodje demokrate — sedaj je vrsta na vas. Cirkenses, cirkenses ljudstvu. Kruha se je itak že odvadilo. Tank.

Iz sovjetske Rusije.

Rusko-perzijska banka.

Da iztrga iz angleških krempljev in vpliva perzijski narod, je Sov. Rusija ustanovila rusko-perzijsko banko, ki se je odprla v Teheranu meseca septembra 1923. S tem pa se je tudi odprla nova plodnosa faza ruske gospodarske delavnosti. Odkrile te banke pa brezdvomno pomeni tudi utrditev gospodarske podlage Rusije in pa izpolnitev želji perzijskega irgovstva, ki je bilo odvisno od monopola angleške banke, takojmenovane Sahinšah.

Ze carska Rusija je spoznala važnost in vlogo, ki bi jo igrala banka glede ruskih gospodarskih načrtov v Perziji. Saj je približno že pred vojno 60% vseh zunanjih irgovskih odnošajev Perzije odpadlo na Rusijo. Diskontna in Kreditna banka je imela v resnici funkcijo državne banke perzijskega šaha, dasiravno je financirala istočasno vse koncesije carske vlade. Imperijalistična politika carizma, ki je bila zainteresirana za ustvaritev gospodarskih opornih točk zgolj iz strateških namenov, je morala Diskontni in Kreditni banki vsiliti svojo politiko, ki je pogosto krenila s poti principa komercialnih ugodnosti. Siroko odprt kredit, mnogokrat brez realne garancije, je privedel do tega, da so operacije Diskontne in Kreditne banke leto za letom pretrpele velike izgube.

Radić in kmetje. Dva meseca sta pretekla, odkar je g. Radić odšel v Anglijo, da pri angleških kapitalistih in imperijalistih išče pomoči za hrvaltske kmetje in svojo republiko. G. Radić je s tem pokazal, da veruje bolj v pomoč angleških imperijalistov kot pa v moč delavnega ljudstva. In Radić ni dosegel v svojem dvomesečnem bivanju v Londonu ničesar; edino njegovo delo la čas je 17 pism, ki jih je poslal svojemu listu »Slobodni dom«. Morje besedi, a nobenega stvarnega rezultata. Kajti kako naj simpatizirajo z republikanskimi kmeti angleški imperijalisti, ki najhujše zahtirajo stotine milijonov kolonijalnih narodov in lrccev. To bo menda dovedlo do spoznanja mase okrog HRSS, da je edina rešitev v tem, da zapustijo pacifiistična pota in frazersstvo o mirovni republiki in da slopijo skupaj z delavci v odločen boj za svoje zahteve. In v tem svojem boju bodo imeli delavci in kmetje na svoji strani delavce in kmetje drugih dežel, zlasti Sovjetske Rusije.

30 novih generalov. Te dni se je mudil g. dr. Korošec pri Nikoli Pašiću, tudi pokrajinski namestnik Hrvaltske dr. Cimić je bil pri Pašiću in mu je razlagal namene hrvaltskega Rade Pašića. Pašić je pripravljen držati oblast v svojih rokah do vojaške diktature, ki jo imenujejo radikali »inicijativno od zgoraj«. Da se pripravljanje vojaškega režima ponovno javno potrdi, bo ob priliki prestolonaslednikovega krsta imenovanih novih 30 generalov — belorokcev.

»Orjuna« in Trboveljska družba. »Orjuna« skuša v svoji zadnji številki na vse načine dokazati rudarjem, da je ona njihova rešiteljica in sovražnik trboveljske družbe. Rudarji pa vedo, da so bili Orjunci prvi štrajkbreherji in da so dobili iz Ljubljane še nekaj svojih študentov, da delajo stavkolomstvo. Nadalje vedo rudarji tudi to, da je to že stara fašistovska navada, da se hočejo na eni strani delavstvu dobrokati, da bi ga potem tem hujše udarili s pomočjo zapeljanih delavcev. Ali rudarji so že toliko razredno ustaljeni, da ne bodo Orjunci med njimi ribarili, kakor tudi ne radikali. Rudarji vedo, da je njihova rešilna pot v revolucionarnem rezrednem boju in da je njihov šteber zlasti na političnem polju NDSJ. Torej, »Orjuna«, vrzi se rajši na hvaležnejše polje, ki bi obstajalo za enkrat v tem, da malo popakiraš z gg. Tokanom, Mihevcem & Co. v svrhu upošlavitve skupne fronte za zidanje Orjunaškega doma in rušenje delavskih domov.

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

Bivši nemški min. predsednik Wirth o sijajnem napredku sovjetske Rusije.

V »Prager Tageblatt« je priobčil predzadnji nemški kancler (ministrski predsednik) Wirth članek o svojih vtisih v Rusiji, iz katere se je ravnokar povrnil. V trenutku, ko je znova započela ostra kampanja fašistov vseh dežel proti boljševikom, so izvajanja malomeščana Wirtha (on je voditelj nemškega »centruma« — to je katoliška stranka SLS.) o velikem napredku sovj. republike brezdvomno pomembna. Naj sledi tu njegov članek:

Na vseh straneh se obnavlja...

Zivi se danes v Petrogradu ali v Moskvi pravzaprav ravnokotako kot pred vojno. Kdo bi se še pred tremi leti mogel misliti, da bodo frgovine juvelirjev, kjer se zmore kupiti najsiyajnejše rubine in smaragde, zopet otvorjene? Samo ob sebi je nadalje umevno, da se servira v velikih restavracijah ravno tako kot drugod v zapadni Evropi. Samo,

da se v Moskvi poleg tega lahko še kopljete v kavijaru, ako imate za to veselje, in da dobite povsod ona sijajna kavkaška vina, ki spominjajo nekoliko na ogrska in da si lahko kupite na vsakem vogalu najokusnejše »sandviche«. V vseh mestih se neumorno popravlja, defekti prošlosti izginjajo vedno bolj.

Armada dobro oblečena in sita...

Najbolj začuden sem bil nad nacijskim duhom (?), ki se je polastil tudi vodilnih osebnosti. Da je prebivalstvo nacijsko, se mi ni zdelo niti čudno. Nočem s tem reči, da bi bil ta ruski nacijskizem naperiem proti Nemčiji — toda vsakdo, ki bo imel z Rusijo opravka, bo moral s to činjenico računati. Izraža se ta, naravno, najvidnije med armado. Videl sem nekaj vojaških vaj in parad. Govoril sem z velikim številom vojakov in častnikov, in bil sem direktno presenečen radi njih izvanredno dobre forme in radi dobrega razpoloženja, ki med njimi vlada. Naravno, da so bili vsi dobro hranjeni, uniforme so bile snažne in čedne, in vsi so zapustili v meni vtis discipliniranih in inteligentnih moči. Pozneje, v Nemčiji, so mi pripovedovali, da obsoja ruska armada povečini iz kitajcev in kirgovov. Toda, videl sem mnogo vojašva, med njimi pa niti enega kitajca in niti enega kirgiza.

Mladina.

Ta duh discipline pa sem imel priliko doživeti še pri drugi priliki v Moskvi: ob mogočni demonstraciji komunistične mladine. Saj je znano, da skrbi vlada prav posebno za otroke in mladino. Toda nad eksaktnostjo, svežostjo in formo teh mladih ljudi, ki so korakali mimo mene v nepreglednih kolonah, sem bil vseno presenečen. Najrazveseljivši pojav pri njih pa je, da ni niti eden med njimi zavžil alkohola. Sploh bo ta zmaga nad alkoholom, ki se je v Rusiji danes uresničila, nepregledne važnosti pri preporodu ruskega naroda.

O kmetijski razstavi.

Takrat je bila najvažnejša prireditve: poljedelska razstava. Ta razstava spada med najbogatejše in najlepše od vseh, kar sem jih kdaj videl. Tam se vidi različne tipe, ki jih prikazuje ruska vas. Tu stoji n. pr. majhna hišica nemškega kolonista od Volge. Nekoliko kvadratnih metrov dalje pa je postavljena cela kirgiška vasica, toda to ne v imitaciji! Pravega kmetja se je presadilo semkaj s hišo in z vsem, kar je krog nje. Zastopani so vsi narodi in plemeni širne Rusije s svojimi nacijskimi posebnostmi. Vlada pa pošilja brezplačno vsak dan nekoliko posebnih vlakov kmečkega ljudstva v mesto — iz najbolj oddaljenih provinc, da

bo kmet sam lahko videl, kako pravzaprav živi. Obenem ima razstava velik vzgojni pomen. Kmetom se ob tej priliki pokaže, kako lahko obdeluje zemljo po modernem načinu, kako lahko stopnjuje s pomočjo agrarno-kemičnih sredstev svojo produkcijo in v koliko bi mu tudi živina bolje uspevala, ako bi pazil bolj na snažnost in dobro nego. In vse to se mu ne prikazuje v dolgočasni teoriji, pač pa na živih, mnogobrojnih zgledih. To vzgojno delo v prid ruskemu kmetu, zasluži vse preje, kot pa podcenjevanje.

Izvoz žita.

Imam vtis, da doživlja Rusija perijodo nagelega povzdiga. Poizvedoval sem, v koliko da zaostaja obseg letos obdelane zemlje za onim pred vojno. Toda iz povsem verodostojnih virov sem dognal, da je letošnji obseg ravnokotlik, kot oni iz leta 1913. Tudi sem mnenja, da bi imela Rusija to leto izvanredno dobro, oziroma rekordno letino žita, ako ne bi prišla ona dolga deževna perijoda. Ta dolgo trajen dež je polju precej škodoval — vseeno pa smejo računati Rusi že zopet kol v predvojnih letih s tem, da postanejo izvozna država za žito.

Predlogi za državno strankino konferenco.

Resolucija o fašizmu.

Referent S. Rajko Jovanović.

I.

Vzroki in nastanek fašizma.

Fašizem je najboljši dokaz popolnega gospodarskega in političnega razsula buržuazije. Ali on je istočasno dokaz, da buržuazija zapuša v vseh kritičnih momentih demokratičnega in parlamentarnega oblikovanja in da se zateka k izvenparlamentarnim udarcem in tudi k državljski vojni, kadar misli premagati in uničiti svoje razredne nasprotnike, v prvi vrsti proletarijat.

Fašizem ni prvi slučaj, da se buržuazija zateka k organiziranju državljske vojne za zmanjšanje proletarskega razrednega gibanja. V kritičnih momentih po svetovni vojni je buržuazija v mnogo deželah formirala bele garde, t. j. oborožila se je kot razred, ali pa je formirala svoje privatne bojne organizacije, sestavljene iz militaristov in najemnikov vsake vrste, kot je to slučaj z »Orgešom« v Nemčiji, »svobodnimi sindikati« v Španiji, »narodnimi« gardami v Bosni 1920—1921 itd. Čeprav so to bojne organizacije kapitala, vendar ne predstavljajo fašizma. Fašizem je gibanje mas, gibanje širokih malomeščanskih, polproletarskih in gotovih proletarskih mas, katerim je pospešeno razpadanje kapitalističnega gospodarstva uničilo prejšnje življenjske pogoje in jih dovedlo v težak položaj. Te mase so takoj po vojni šle v velikem delu za socialističnim reformizmom, nadi, da z ustvaritvijo socializma zboljšajo svoj strahoviti položaj. Izdajstvo socialne demokracije, ki se je mešilo boja za socializem borila za utrjevanje kapitalizma in to na znoj in krvi malomeščanstva in prebivalstva, je odvrnilo te nezadovoljne in iriške mase od razrednega proletarskega boja in od vsakega boja za socializem.

Ta pokret teh nezadovoljnih mas izkorišča buržuazija in posebno industrijski kapital, da ga izpremeni v svoje gibanje proti proletarijatu. Vedno večje razpadanje kapitalističnega gospodarstva onemogoča buržuaziji, da bi svoje razredno gospodarstvo očuvala z demokracijo in s svojim državnim aparatom. Njej so potrebne bojne organizacije mas proti proletarijatu in zato izkorišča ona fašizem.

II.

Fašistovski gibanje in njegova ideologija. Fašizem na oblasti.

Čeprav je ideologija (način mišljenja) fašizma navidez revolucionarna, čeprav malomeščanske mase po svojem nagonu težijo za tem, da izkoristijo dani položaj za izpolnitev svojih meglenih, polsocialističnih in protikapitalističnih težnji, čeprav se ta quasi-revolucionarna tendenca v početku precej kaže, je vendar fašizem v svojem bistvu kontraproletarijski, ker prevzema v njem preležano vlogo veleburžuazije. Za to je najboljši dokaz Italija, kjer je fašizem radi izdajstva socialne demokracije in strokovne birokracije razoral proletarske organizacije in ko je prišel na oblast, začel vršiti politiko veleindustrijskega kapitala proti del. razredu in proti interesom malomeščanstva, ki je fašizem na svojih rameh dvignila na oblast, kakor tudi politiko imperijalističnih avantur. Ta primer izkoriščanja fašizma od strani velekapitala in nasprotja interesov v fašistovskem gibanju med delavnimi masami in velekapitalističnimi vrhovi so merodajna za izdelanje solidne proletarske - akcijske politike proti fašizmu.

III.

Fašizem v Jugoslaviji.

Po svojem bistvu ni fašizem tako lokalno gibanje, ampak se on ponavlja vedno v več državah, v kolikor se razvija proces razpadanja kapitalizma, v vseh deželah, tako, da lahko rečemo, da je fašizem internacionalni pojav. Čeprav je v Jugoslaviji radi belega terorja akcijska in organizacijska sila proletarijata zelo oslabiljena, se je vendar tudi v Jugoslaviji formiral fašistovski gibanje. Tu se pojavlja prvenstveno fašizem kot gibanje, ki ga skuša srbska buržuazija formirati med nezadovoljnimi malomeščanskimi in polproletarskimi masami, težko prizadehimi po gospodarski krizi, v svrhu nadaljnjega imperijalističnega zatiranja podjarmljenih narodov Jugoslavije. V ta namen so osnovane »Orjuna«, pod demokratskim vplivom in radikalno-militaristična »Srnao«, dočim ko hrvaška buržuazija organizira svoje fašistovske organizacije »Hanao«. Čeprav osnovane na videz za boj za ohranitev »narodnega edinstva«, t. j. za ohranitev in zmago srbskega imperijalizma ali za obrambo pred njimi (»Hanao«), jurišajo te fašistovske organizacije z vso silo na revolucionarni proletarijat in njegove organizacije. Prvi teroristični napad proti proletarijatu so izvršili fašisti v Jugoslaviji v Splitu, julija 1921. Isto tako dokazuje niz napadov na prol. organizacije tekom tega leta (Pančevo, Split, Sl. Brod itd.), da je fašistovska nevarnost od dne do dne večja za prol. razred Jugoslavije in da se bo fašizem z vsemi silami vrgel na proletarijat.

Dočim, ko z ene strani jurišajo na prol. organizacije, poskušajo fašisti z druge strani, da z raznimi parolami pridobijo mnoge prol. elemente. V tem pogledu je prišla novosadska »Orjuna« tako daleč, da je poskušala voditi mezdna gibanja in priti v strokovne delavske organizacije. Isto poskuša tudi »Srnao«. S kombiniranjem terorističnih sredstev in demagoških parol in akcij skušajo fašisti del. razred ali uničiti ali podjarmiti.

IV.

NDSJ in boj proti fašizmu.

Z ozirom na nasprotnost interesov v fašizmu samem, z ozirom na njegove teroristične bojne metode, z ozirom na njegovo kontraproletarijsko politiko pred in zlasti po zavzetju oblasti, je potrebno del. razredu Jugoslavije, a zlasti NDSJ kot njegovi avantgardi, da se bori proti fašizmu na dvojen način: ideološko in organizacijsko. 1. Ideološko se bo NDSJ borila proti fašizmu s tem, da bo z intenzivno agitacijo in razrednimi akcijami preprečila poskuse fašistov, da podvržejo svojem vplivu malomeščanske in polproletarske mase, drugo, s tem, da razvija razredno diferenco med malomeščanskimi masami, ki so že pod fašistovskim vplivom in velekapitala, in jih bo s tem odlegovala njihovega vplivu. To bo NDSJ zlasti hotela doseči z demaskiranjem kontraproletarijske in imperijalistične politike fašizma, ki služi velekapitalu uporabljajo pri tem demagoške parole. Zlasti je treba pri tem kazati na velekapitalistično politiko fašizma v Italiji, in tako z živim vzgledom pokazati delovnim množicam, kam jih vodi fašizem. Nasproti demagoškim parolam o »nadrazredni« državi ali diktaturi, NDSJ postavlja parolo enotne fronte delavcev in kmetov ter siromašnih slojev proti gospodarstvu kapitalističnih izkoriščevalcev, za delavsko-kmečko vladu.

2. V boju proti fašizmu v Jugoslaviji ima NDSJ zlasti dolžnost, da se bori proti šovinističnim lažem, s katerimi fašisti v korist buržuazije zadržujejo delovne množice. Posebno je potreben energičen boj proti srbskemu šovinizmu, ki je eden ideoloških stebrov srbskega fašizma, a ta boj proti srbskemu šovinizmu je toliko važnejši, ker ima srbska buržuazija oblast v svojih rokah in ker kriza obrtnišva v Srbiji jako omogočuje napredovanje fašizma. NDSJ bo v tem boju pokazala delavnim množicam, da se za parolo »ohrane narodnega edinstva« skriva težnja srbske buržuazije po hegemoniji nad ostalimi narodi Jugoslavije. Pri tem bo NDSJ insistirala zlasti na tem, da je politika tlačenja eden vzrokov za to strahovito reakcijo, težka brežena, strašen birokratsko-policijsko-militaristični aparat in da interesi vseh delovnih slojev niso v tem, da ostane ta režim narodnostnega zatiranja, ampak da se v boju za osvobodjenje podjarmljenih narodov potom enotne fronte delavcev in kmetov osvobodijo tudi srbske delovne množice kapitalistične in fašistovske reakcije. Ali poleg tega ideološkega boja proti fa-

šizmu je potrebno, da se NDSJ bori proti fašizmu tudi organizacijsko. V ta namen smatra NDSJ, da je potrebno:

1. Zbirati čim več dejstev in podatkov o fašistovskem gibanju doma in v inozemstvu.

2. Nasproti fašizmu postaviti delavsko samoobrambo.

V boju proti fašizmu bo delala NDSJ na tem, da stopijo v ta boj vse proletarske množice brez ozira na njihovo strokovno orijentacijo in strankarsko pripadnost, ker je fašizem splošna nevarnost za proletarijat. NDSJ bo torej z vsemi silami delala na tem, da se proti fašizmu postavi skupna obramba proletarijata za zaščito organizacij in institucij del. razreda. Državna konferenca NDSJ na žalost konstatira, da je vodstvo social. stranke Jugoslavije tudi to pot izdalo interese proletarijata, s tem da je odbilo udeležbo v skupni obrambi proletarijata pred fašizmom. Ali NDSJ se nada, da bodo socialdemokratski delavci spoznali potrebo skupne obrambe pred skupnim smrtnim sovražnikom — fašizmom. Državna konferenca daje mandat Strankinemu svetu, da dela v duhu te resolucije.

Resolucija o prosvetnem delu.

(Predlog centralnega odbora NDSJ.). Referent s. M. Todorović.

Delavsko gibanje v Jugoslaviji mora posvetiti čim večjo pažnjo prosvetnemu delu, mora ojačati pri strankinih članih teoretični interes za proučevanje vseh gospodarskih, socialnih in političnih vprašanj in povečati sploh sistematično akcijo po gotovem načrtu za marksistično vzgojo in izobrazbo. Vsakodnevna praksa potrebuje povečanega teoretičnega dela, ker brez tega dela se ne more nihi zamisliti pravega vodenja nepomirljivega razrednega boja. Samo intenzivno teoretično delo lahko pripomore k pravilnemu ocenjevanju motornih sil notranje in splošne situacije. Razumevanje in pravilno uporabljanje marksistične strategije in taktike zahteva čim intenzivnejše, obsežnejše in raznovrstnejše delo. V interesu tega sistematičnega prosvetnega dela se predlaga:

1. osnovanje prosvetnih grup pri krajevnih organizacijah in sekcijah v svrhu šir-

jenja teorije in prakse marksizma med člani NDSJ.

2. otvarjanje strankinih šol z nalogo, da se da gibanju čim večji in sposobnejši kader strankinih funkcionarjev.

3. Izdajanje teoretičnega lista »Borba«, ki bo teoretično obdeloval vsa vprašanja iz stranke in strokovne prakse.

4. v svrhu čim uspešnejšega dela po prosvetnih krožkih in strankinih šolah naj se stvori teoretična in agitacijska knjižnica.

5. da se stvori pri centrali NDSJ prosvetni odbor treh oseb, ki bo imel za nalogo, da daje splošne direktive celokupnemu izobraževalnemu delu, da podpira izobraževalne grupe in dela na snovanju strankinih šol in da se sploh aktivno udeležuje sistematičnega širjenja teorije in prakse marksizma v delavskem gibanju Jugoslavije.

Resolucija o bojevnem fondu.

Predlog s. M. Todorovića.

NDSJ je stranka množic in kot taka ima dolžnost, da zbere pod svojim praporjem vse izkoriščane delovne množice mest in vasi, jih razredno izobrazi in povede v boj za končno osvobodjenje proletarijata.

Da bi izvršila to svojo nalogo grupiranja in razredne izobrazbe proletarijata, ji je potreben ne samo ogromen napor, ampak tudi velika materialna sredstva. O tem najbolje govori izkušnja z dviganjem delavskega gibanja sploh.

Da bi se to dolžnost izpolnilo, predlaga centralni odbor drž. konference, da se osnuje posebni bojovni fond na sledeči podlagi:

1. Dosedanji članski prispevki od 3, 5 in 10 Din se povečajo za 100%, t. j. na 6, 10 in 20 Din.

2. Vse krajevne stranke organizacije zadržje od plačanih članskih prispevkov 30%, brez vpisnine, a ostanek od članarin, z vpisnino novih članov, pošiljajo redno vsak mesec centralnemu odboru.

3. Od zadržanih 30% smejo krajevne stranke organizacije porabiti največ 10% za pisarniške potrebe, a 20% za osnivanje bojovnega fonda doletne organizacije.

4. Centralni odbor ima od obračuna krajevnih strankinih organizacij uporabiti samo

20% za pisarniške potrebe, a 50% za centralni bojovni fond stranke.

5. Vse krajevne stranke organizacije so dolžne vsak mesec poleg obračuna obvestiti centralni odbor, koliko denarja se nahaja v njihovem bojevnem fondu in za kaj se je potrošilo iz fonda.

6. Centralni odbor kot tudi vse krajevne organizacije so dolžne voditi posebno blagajniško knjigo bojovnega fonda, iz katere se mora vsak čas videti gotovino kot tudi izdatke bojovnega fonda.

7. Centralni odbor bo takoj sestavil pravilnik bojovnega fonda, ki mora natančno naznačiti za kaj se sme uporabiti denar bojovnega fonda.

8. Povišanje članarine se mora izvesti v vseh krajevnih strankinih organizacijah in po tem odplačevati od 1. jan. 1924.

9. Določbe štafeta, čl. 30. in 31., se zamenjajo z gornjimi odredbami.

10. Centralni odbor je dolžan najdalje v 15 dneh po konferenci objaviti to resolucijo v tisku; krajevne organizacije morajo obvestiti člane in na zborovanjih ter konferencah povdarjati potrebo bojovnega fonda in storiti vse potrebno, da se odredbe te resolucije izvršijo.

Občinski vestnik.

Ljubljanski občinski svet.

Po daljšem prestanku se je v četrtek, dne 11. oktobra t. l. zopet sestel ljubljanski občinski svet. Najvažnejši vprašanja dnevnega reda sta pravilnik socialno-politične uprave in vprašanje obrtno-nadaljevalnih šol.

Demokratsko časopisje »Narod« in »Jutro« ne more prebleti, da na ljubljanskem magistratu ne gospodari več ljubljanska kapitalistična gospoda, da sede sedaj tu zastopniki revolucionarnega proletarijata, ki pazno zasledujejo interese širokih mas proletarijata. Na vse mogoče načine skušajo demokraci in zajedničarji delati na to, da bi vlada razpustila ljublj. občinski svet.

Največjo piko imajo na finančni referat, ki je v rokah NDSJ. Ker je naša finančna politika usmerjena v tem smislu, da je odvaliti občinska bremena na buržuazijo, zato kriče po intervenciji vlade, kriče o 130 milijonov dolgov, ki smo jih baje napravili, odkar smo na magistratu, ne navajajoč, ali mislijo krone ali dinarje.

Demokraci in zajedničarji, očelje zakona za zaščito države in najbolj zagrizeni sovražniki delavskega razreda, kriče in lažejo o dolgovih radi tega, ker so se najela posojila za zgradbo stanovanj in mestno kopališče. To pa seveda gospodi ni prav.

Dolgovi.

Odkar demokraci več ne gospodarijo na ljubljanskem magistratu, so se najela za zidavo petih stanovanjskih hiš posojila v znesku 7,750.000 Din, od katerih je bilo najetih v času, odkar sede na magistratu zastopniki NDSJ Din 4,650.000. V mestne stanovanjske hiše pridejo oni, ki sploh nimajo stanovanja ali pa taka, da se sploh stanova-

nja ne morejo imenovati. Stanovanja dobe delavci in nameščenci. Za letno kopališče ob Ljubljani, ki se je dogradilo letos, se je najelo Din 1,500.000, za mestno zastavljanico je bilo najetih Din 400.000. Dalje se je v svrhu nakupa posestva Šabčeve, ki se bo porabilo za stanovanja poklicnih gasilcev, najelo 50.000 Din. V dobi, odkar sede na magistratu zastopniki NDSJ, se je najelo v celoti Din 6,600.000. Gospodje demokraci imenujejo to zapravljjanje. Posebno pa se jeze, ker so se na zahtevo našega kluba regulirali prejemki mestnih delavcev in nižjih mestnih uslužbencev tako, da dosejajo eksistenčni minimum.

Dovoljen pa je nadalje tudi kredit za klavnico v znesku Din 15,000.000 in za pogrebni zavod v znesku Din 2,000.000. Ti krediti pa se še niso realizirali. Celokupni novi in stari dolgovi mestne občine ljubljanske znašajo Din 22,652.868.13.

Ko je župan podal pregled dolgov, je prišlo na dnevni red vprašanje o

mestni avtonomiji.

Vlada pripravlja načrt o ureditvi samouprave velikih mest, ki predvideva posebno od vlade imenovane župane, ki imajo kontrolirati poslovanje občinskih svetov. Z drugimi besedami, vlada hoče ukiniti samoupravo, v kolikor je ta sploh še obstajala in še obstoji. Ne smemo pozabiti, da je že Avstrija odvzela Ljubljani prevažno funkcijo »policijsko« in mesto občinske uvedla državno policijo. Toda to jugoslovanski reakcionarni vladi tudi še ni dovolj.

Z ozirom na to je sestavil socialistični klub resolucijo, ki protestira proti tej nameri. Ker pa je bila predložena resolucija

socijalistov vodena in medla, in ker v njej ni prišlo do izraza gledanje položaja s stališča revolucionarnega marksizma, marveč je bila pacifiščna — malomeščanska, zato je podal naš občinski klub naslednjo izjavo:

Z ozirom na zakonski načrt o samoupravnih mestih, ki ga hoče predložiti vlada narodni skupščini in ki urejuje samoupravo mest, v bistvu pa jo ukinja z uvedbo posebnih, od vlade imenovanih županov, izjavlja občinski klub NDSJ, da smatra ta korak vlade kot nadaljni člen v verigi ukrepov jugoslovanske buržuazije za izvedbo olvorene diktature kapitalističnega razreda v državi, ki se je uvedel z Obznano in z izjemnimi zakoni proti delavskemu razredu, z razveljavljanjem mandata občinjskih svetovalcev in narodnih poslancev razpuščene KSJ in se sedaj samo nadaljuje in dovršuje z odpravo vseh demokratičnih institucij. Kapitalistični razred Jugoslavije pokazuje tako širokim masam delovnega ljudstva mest in vasi, da je v kapitalistični družbi in državi demokratizem samo prazno slepilo. Široke mase delovnega ljudstva niso pripuščene, da bi vladale v državi in občini. Vlada je v kapitalistični državi monopol buržuazije.

Klub NDSJ se pridružuje protestu visoke zbornice proti nadaljnjim ukinitvam demokratičnih institucij, pozivajoč

delavce in kmete v enotno bojno fronto proti diktaturi kapitalističnega razreda za upostavo delavsko - kmetске vlade, ki bo edina zagaranirala samoodločbo in samoupravo ljudstva v svobodni državi in občini.

Ker je opozicija zahtevala, da se sklepanje o resoluciji preloži na drugi dan v svrhu enotne stilizacije, so socialisti in klerikalci stopili z opozicijo v stik, nakar se je seja preložila na petek 12. t. m.

Demonstracija vajencev.

Med sejo so se začeli zbirati pred magistratom vajenci, zahtevajoč, da se čim prej reši vprašanje obrtno-nadaljevalnih šol. Zbralo se je okoli 400 vajencev. Policijsko ravnanje je po nepotrebnem zastražilo mestni magistrat. Naj ve policijsko ravnanje, da sedanja večina ne potrebuje zaščite pred delavstvom, bolje bi bilo, da si v bodoče tako delo prihrani, kadar pride delavstvo pred ljubljanski magistrat. Morali smo intervenirati, da je pustila deputacijo vajencev pred župana. V svoji veliki ljubezni do delavske mladine je policija ob tej priliki širi mlade sodruga aretirala. Na zahtevo našega kluba pa je župan interveniral pri policiji, da jih je izpustila. Po sprejemu deputacije s strani župana je v imenu našega kluba pozdravil zbrane vajence z balkona s. Lemež izvajajoč:

NDSJ, zastopana na ljubljanskem magistratu, bo napela vse sile, da se čimprej otvori obrtno-nadaljevalna šola v Ljubljani, na katero čaka okoli 1500 vajencev in vajenk. Država bi po zakonu morala prispevati 2/3 k izdal-

kom, ali odklonila je vsako podporo. Proračun izkazuje potrebnosti za en milijon kron. Če država ne bo hotela ničesar dati, bo morala najti občina novih virov, ker šola se mora odpreti brezpogojno. Jasno pa je, da bodo morali to breme nositi kapitalistični krogi, ki imajo danes vso korist od javnece.

Za s. Lemežem so še govorili za socialiste s. Čelešnik, za klerikalce dr. Rožič in za narodne socialiste Tavčar.

Seja se je nadaljevala v petek, 12. t. m. ob 6. uri zvečer. Za socialiste je najprej prečital s. Čelešnik resolucijo glede avtonomije, na katero so se sporazumeli socialisti, klerikalci, demokrati in zajedničarji. Za naš klub je prečital s. Makuc našo izjavo, izjavljajoč, da bomo glasovali za resolucijo, da se tako pridružujemo proštemu proti ukinitvi avtonomije. Ker pa se z duhom resolucije nismo strinjali, zato smo podali svojo izjavo.

Protest proti ukinitvi medicinske fakultete na ljubljanski univerzi.

Ko je vlada predložila narodni skupščini proračun za 1923/24, se je razširilo, da misli ukiniti na ljubljanski univerzi z novim proračunskim letom medicinsko in teološko fakulteto. Z ozirom na to je stavil klerikalni občinski klub protestno resolucijo.

NDSJ proti teološki fakulteti.

Stojimo na stališču, da ostane vera privatna zadeva v razmerju k meščanski državi. Nikakor pa ne moremo zastopati stališča, da bodi vera privatna zadeva v razmerju k stranki. Zahtevamo, da meščanska država nima nobenih odnošajev k veri in da verske družbe v nobenem oziru niso zvezane z meščansko državno oblastjo. Zahtevamo, da je vsakemu državljanu dano na prostu, da se prizna h katerikoli veri ali pa tudi k nobeni. Stojimo na stališču, da država ne sme delati nobenih razlik glede državljanov pravic z ozirom na versko pripadnost. Zahtevamo, da v oficijelnih dokumentih sploh izginje verska pripadnost. Stremimo za tem, da se meščanski državi vzame sploh vsaka možnost, na katerikoli način podpirati cerkvene ali verske družbe. Vse to ravno predstavlja našo zahtevo, da bodi vera privatna zadeva napram državi.

NDSJ pa se nikakor ne more brezbrizno poslati napram dejstvu, če se posamezni njeni člani in čludki kot privatne osebe posvetijo verski propagandi. Naloga NDSJ ni samo, da vzgaja svoje člane v smislu izvajanja golovega političnega programa, gospodarskih zahtev in strankinih statutov, ona mora tudi vcepiti svojim članom ostro orisano, enotno svetovno naziranje marksizma, čigar bistveni del tvori ateizem.

Z ozirom na to naše stališče, občinski klub NDSJ ni mogel ostati nevtrelan napram klerikalni resoluciji, marveč je moral ostro zarisati svoje stališče. Vsled tega je podal naš klub naslednjo izjavo.

Klub NDSJ se pridružuje protestu proti ukinitvi, v kolikor se tiče medicinske fakultete, ne pa glede teološke, ker smatra, da ta ne spada v znanstveni sestav univerze.

Naš klub je ostal s svojo izjavo osamljen, s čimur se je zopet pokazalo, koliko je vredna »naprednost« in »svobodomiselnost« meščanskih strank, ki v odločilnem trenutku vedno odpove. Tudi socialisti se niso upali, da se odloreno pridružijo naši izjavi.

Pri tej najbolj kočljivi točki je zopet pokazal naš klub, da vodi NDSJ v ljubljanskem občinskem svetu popolnoma samostojno politiko, da so za nas merodajna samo naša načela in nihče drugi.

Pri predsedstvenih poročilih je zavzel naš klub svoje stališče proti zlorabi mestnih vozil s strani klerikalnega občinskega svetovodca Pirca. Zahtevali smo, da se v bodoče prepreči vsakomur uporaba mestnih vozil v zasebne svrhe, da se natančno preišče, kdo vse je v uporabljal mestna vozila v take svrhe, da se s strani teh poravnajo vsi stroški in tudi vsa nastala škoda. Dalje je zahteval naš klub pojasnila, v koliko je bila občina denarno prizadeta pri katoliškem shodu. Župan bo vsa ta pojasnila podal na prihodnji seji.

Personalno-pravne zadeve.

Električna železnica.

Revizija knjig električne cestne železnice je pokazala razne nerednosti v škodo mestne občine. Tako vstvarja družba razne skrite fonde, da na ta način v bilanci izkazuje manjši dobiček, na katerem bi morala biti deležna občina. Dalje nalaga svoj denar po raznih bankah, ne da bi bilo to izkazano v knjigah, da na ta način skriva obresti, ki jih dobiva od tega kapitala. Svoječas se je dovolilo zvišanje tramvajskih cen pod pogojem, da se pri vsakem listku cna vsota določi za posebni stanovanjski

fond. Družba sicer pobira to vsoto za stanovanjski fond, vendar je stvar uredila tako, da bi denar bil njena last, zidala pa ne bi stanovanj za svoje uslužbence. Za leto 1922 še do danes ni predložila bilance. Revizija je torej pokazala razne nedopustne mahinacije v škodo ljubljanske občine in tudi uslužbencem mestnega tramvaja. Izgovarjajoč se, da nima zadostnih dohodkov, so z družbo večne težave radi reguliranja plač njenih uslužbencev in na drugi strani občina od tramvaja nima onih dohodkov, ki bi jih lahko imela. Internacionalni kapital dela tako že leta in leta svoje ekstra-profite na škodo ljubljanske občine. Da se to odpravi in da družba vrne občini vse ono, kar ji gre, so bili storjeni potrebni sklepi.

Sokolstvo in NDSJ.

Demokrati so svoj čas, ko so še bili absolutni gospodarji na magistratu, prodali Sokolu I trg Tabor za malenkostno vsoto. Drugod se javni trgi ohranijo mestnemu prebivalstvu in se jih po možnosti spremenijo v parke, kjer se prirede otroška igrišča. Vodmat danes nima nobenega parka, nobenega primerne kraja, kjer bi se lahko igrali delavski otroci. Trg Tabor je bil tak kraj, ali tega so dobili Sokoli in ga zagradili. V pogodbi, ki je bila sklenjena med občino in Sokolom, je bilo določeno, da se mora prostor zazidati do februarja 1924. Ker pa Sokol z deli še ni pričel in nima toliko sredstev, da bi postavil dom, kakršnega so hoteli, zato je prosil, da se mu rok podaljša za dve leti.

Glede tega vprašanja je predlagal personalno-pravni odsek, da se prošnja Sokola I odkloni. O tem vprašanju se je razvila burna debata, tekoma katere so apelirali narodni socialisti zlasti na socialiste in tudi na nas, da naj glasujemo proti predlogu personalno-pravnega odseka, češ da gre tu za napredno in kulturno društvo.

V imenu našega kluba je s. Lemež jasno zahteval naše stališče napram Sokolstvu.

Sokolstvo, kakršnega sta ga zamislila in organizirala Tyrš in Fügner, je bilo v svojem bistvu bojna organizacija revolucionarnega meščanstva slovanskih narodov v bivši Avstro-Ogrski. Naperjena je bila proti nemško-madžarskemu imperijalizmu in je kot taka vodila boj za nacionalno osvoboditev teh narodov. Nadela si je značaj neke vrste vsenarodne organizacije, vsled česar so stali v njenih vrstah mnogi številni proletarske vrste.

Po prevratu pa, ko je dosegla buržuazija teh slovanskih narodov svoj cilj in postala v novo nastalih državah vladajoči razred, je spremenila tudi Sokolstvo, ki je stalo pred njenim vodstvom, v svojo razredno organizacijo.

Jugoslovanska buržuazija, zlasti ona v sokolstvu organizirana, to so demokrati in njihovi agenti narodni socialisti, so bili avantgarda v boju proti delavskemu razredu. Ustvarili so reakcionarni režim, ustvarili Obznanio in Zakon za zaščito države. Izgovor, da sokolstvo ni nobeno politično društvo, tu ne drži. Sokolstvo se je postavilo v službo tega reakcionarnega režima in zanj je ravno tako odgovorno kot politične stranke, ki stoje za njim.

Poleg tega so sokolske organizacije tudi v prizateljski zvezi z Orjuno (desnica kriči: odklanjamo zvezo z Orjuno!) Člani Orjune so člani Sokola. Orjuna pa je organizirala napad na »Delavski dom« in prišla nad delavstvo z revolverji in pištolami. Samo srečnemu slučaju se je zahvalili, da ni tekla delavska kri vsled orjunskih strelcev. Ker imamo opraviti z organizacijo, ki je že nešteto krat pokazala potem svojih članov, kakšno je njeno stališče napram revolucionarnemu delavskemu pokretu in ker vzdržuje tudi prijateljske stike z Orjuno, je s tem jasno podano stališče našega kluba napram prošnji Sokola I.

V znak protesta bo naš klub glasoval za odklonitev prošnje.

Po govoru s. Lemeža je nastal ogromen vihar na desnici, v katerega se je vmešala tudi galerija, kjer so bili zbrani Sokoli in Orjunci v bratski slogi.

Posebno prijateljsko do sokolstva pa je ob tej priliki pokazal tajnik lesnih delavcev Tokan, ki je kot predsednik socialističnega kluba proti sklepu svojega kluba stavil predlog, naj se ta točka slavi z dnevnega reda. Moral ga je župan s. Perič opozoriti v zbornici, da krši disciplino. On je seveda ostal pri svojem predlogu, za kar je žel navdušeno pohvalo demokratov in zajedničarjev. Čudna so poa socialnega patrijotizma. Tokanov predlog je bil odklonjen. Vendar so zanj glasovali tudi naslednji »socialisti«: Mihevc, Ogrin-Irpin, Kralj in Lah. Upamo, da dobe kmalu red sv. Save.

Ko je bila odklonjena prošnja Sokola, so pričeli demokrati in zajedničarji s hrupno obstrukcijo, v galerije pa so pričeli groziti Orjunci in Sokoli, dokazujoč tako, da so eni kakor drugi predstavniki fašizma pri nas.

Župan je nato sejo prekinil in se je nadaljevala 16. t. m.

Finančni odsek.

Načelnik finančnega odseka s. Lemež je poročal predvsem o obrtnonadaljevalnih šolah. Ker je vlada tam odkrila vsako podporo, sploh ni bila odprta. Letos se vrše priprave že vse časa. Ker stojimo na stališču, da ima nuditi sredstva povsem država in je sedaj narodni skupščini predložen ravnopravni proračun, zato je bil sprejet predlog, da se poda župan v Beograd k poslanecem in posameznem resortnim ministrom in izposluje večjo vsoto v proračun za te šole. Razume pa se samo po sebi, da v slučaju neuspeha, občina ne bo smela mirovati, marveč bo morala najti nove vire, da se odpravi ta škola.

Socialno politični odsek.

Na predlog našega kluba je bil sprejet svojas predlog, da se ustanovi poseben socialno-politični odsek in se organizira pri magistratu poseben socialno-političen urad. Na seji je bil sprejet pravilnik tega urada in socialno politične uprave pri mestni občini. Urad bo imel naslednje oddelke:

- a) ubožni;
- b) mladinski;
- c) delavski;

Proletariat in „kulturni škandal“ v obč. svetu ljubljanskem.

V petkovi seji občinskega sveta ljubljanskega je prišlo do burnih prizorov od strani državotvornih občinskih svetnikov. Ti velečasiti gospodje so sploh navajeni, da uveljavljajo ali skušajo vsaj uveljaviti svojo moč s pestmi, krikom in psovki. Pridno so jim pomagali tudi narodni škandalisti, Tavčar in Rupnik, ki sta najbrže hodila v parlamentarno šolo svojega »latičku« Klofača, ki je za časa pokojne Avstrije zahajal v parlament s pozavno pod pazduho.

Da bo pa ogorčenje »napredne« ljubljane še bolj izraženo in podčrtano, so ti junaki nagnali na galerijo svoje »sokoličke«, da jim pomagajo braniti kulturno sokolstvo s huronskim vpiljem in sokolskimi psovki. Ti nadebudni mladeniči, opremljeni s sokolskimi znaki, katere po potrebi zamenjajo z orjunskimi (n. pr. pri napadu na »Delavski Dom«), so pridno podpirali svoje od onemoglosti besneče staroste v dvorani. Vredni učenci svojih učiteljev.

Glasovalo se je za podaljšanje roka v svrhu zidave sokolskega doma na Taboru.

Klub Neodvisne Delavske Stranke je glasoval proti in s tem manifestiral enotno misel ljubljanskega proletariata.

Telovadno društvo Sokol je danes politični privesek reakcionarnih meščanskih strank in njegovi člani so večinoma tudi člani »Orjune«. Za razredno zavedni proletarijat to dejstvo zadostuje, ker instinktivno čuti v njem svojega razrednega sovražnika. Za preperelo možgane mož okoli »zajednice« pa to ne zadostuje, ker ti ljudje ne morejo, drugi pa ne marajo priznati tega dejstva.

»To je zgolj kulturno društvo in mi zveze z Orjuno sploh ne priznavamo!« je vpil dr. Ravnihar. Mož mora biti zelo kralke pameti, ker pozablja, da je nedavno še v imenu Sokola protestiral proti razpustu mariborske orjunske zalege. Pozablja na dejstvo, ko je Savez izdal oni zglasni oklic na Sokole, da naj vpricho težke politične situacije bodo pripravljani, da stopijo v bran proti — seveda dalje ni povedano — komu, pač pa smo mi proletarci vedeli, kaj misli generalni štab orjunskega sokolstva.

Kroglice, ki še danes tičijo v zidovju našega Delavskega doma, pričajo o kulturni kvaliteti Ravniharjevih bojevnikov. Sokoli so streljali v delavstvo na Turjaškem trgu, samo da so takrat nosili orjunski znak. Orjunaši so tulili in razgrajali na galeriji sejne dvorane v petek zvečer, samo da so nosili — sokolski znak.

In vi gospodje zahtevate, da bo ljubljanski proletarijat glasoval za vzgojevalnico protidelavskih čel??

Zaman ste se trudili in besedičili o kulturnem in vzgojevalnem pomenu sokolstva. To je bilo nekdanje — ko se še vi niste balkanizirali, sedaj pa je sokolstvo postalo vaša melta in privesek.

»Jutro«, najbolj informirani bankirski dnevnik, hoče prikriti to dejstvo s tem, da

- d) stanovanjski;
- e) pravovarstveni in posredovalni.

Da se pronikne čim globlje in da se pritegnejo k socialno politični upravi vsi zainteresirani in prizadehi krogi, se bodo na podlagi našega kluba ustanovili posebni sveti, ki bodo sodelovali in indirektno tudi soodločevali.

Na seji so se rešile tudi razne druge zadeve, ki so pa bolj podrejene značaja, vsled česar o njih obširneje ne poročamo.

očita našim izvoljenim predstavnikom v občinskem svetu nekako ulogo sluge SLS. To se vam ni posrečilo, kajti klub NDSS stoji na stališču razredno zavednega proletariata in njega niso vodili molivi meščanskega kalibra, da je glasoval proti Sokolu. Ravno tako bi glasoval proti Orlom in raznim drugim meščanskim institucijam, ki so izrazilo kapitalistične opore. Politika kluba NDSJ je bila in bode vedno samostojna, kar je nešteto krat dokazal klub sam s svojimi interpelacijami in sklepi. Klub NDSJ je povsod uveljavljal svojo razredno politiko, ne oziraje se ne na socialpatrijote, ne na klerikalce, še manj pa na slavno desnico, katere vodi izključno buržuazno-reakcionarno politiko v obsegu z narodnimi socialisti. Krči me prijemljejo, ko pišem besedo »socialisti« in se spominam na petkov nastop Tavčarja in Rupnika. Manjkal je samo še štrajkolomec bivši narodni poslanec Deržič, in slika političnega bordela bi bila popolna.

Ljubljanski proletarijat izraža popolno solidarnost z občinskim klubom NDSJ, ki je s čisto proletarskega stališča odklonil aspiracije buržuazne klike, ki je nekdanje glasovala za zakon o zaščiti države.

Boj reakciji — brezobziren in krut boj — pa naj maršira ta reakcija v sokolsko-orjunskih, orlovskih ali pa maziljenih uniformah, to je naše geslo, ki ga povsod uveljavljamo.

H koncu pa naj omenim edino resnico, ki jo je opozicija poudarila v petkovi občinski seji, ko je pozivljali zastopnike NDSJ, da naj glasujejo za predlog zajednice. In sicer: »V sokolskih vrstah je večina proletariata, ki išče duševno in telesno vzgojo!«

Da, res je! Jedro vaših vrst je naša kri, in ker je čista in še ni prostižirana, išče zgolj duševne in telesne vzgoje. Vi pa izrabljate njih zaupanje v svoje politične in reakcionarne namene, medtem ko jih slepite z ideali in demagogijo.

Mnogi so že spoznali to resnico — veliko jih je pa še, ki tavajo v temi. In tem velja naš klic: Ven iz sokolsko-orjunskih vrst, dokler je še čas, dokler vas lastni sotrpini ne pripoznajo za izdajalce! Nobeden proletarec ne sme ostati v vrstah naših najhujših sovražnikov!

Pomnite, da Vam načeljujejo ljudje, ki so glasovali za krvavi zakon o zaščiti države, bankirji, ki so nedavno udušili rudarski štrajk, in ljudje, ki so v petek v seji občinskega sveta v dvorani in na galeriji psovali in zmerjali Vaše zastopnike z izdajalci in svinjami. V Vaših vrstah so razni Golobje in drugi taki, ki so pred kralkim streljali v Delavski Dom, na Vaše sodruge in grozili, da zažgejo Delavski Dom.

Kdor ostane, je izdajalec svojih lastnih interesov in to bo občutil enkrat sam — ko bo prepozno.

Opazovalec na galeriji.

NDSJ se bori za to, da pripada delavcu tovarna, kmetu zemlja!

Med stroji.

Napisal nemški kovinski delavec.

To je šumenje in vrvenje, škripanje in nabijanje v delavnicah. Več slo najrazličnejših strojev stoji tesno drug ob drugem. In vsi so v obratu. Divje, neprestano vrtenje. Nara mešajica najrazličnejših mašinskih delov. Toda vseeno — v gotovi enotnosti, obvladano po mnogočasnih zakonih — obvladano od nas... od nas, izmognanih, izropanih proletov.

Tu stojimo pri strojih, jih uravnavamo, nategujemo, navijamo, vrtilimo, računamo, opazujemo in v brzem taktu se sučejo naše roke, kot da so tudi one le del stroja, med drugimi delci mašine.

Hitro, hitreje! Naprej! Naprej!... Akord! Akord!

»Prokleto, naj gre vse k vragu«, se pač nenadno oglasi včasih nekdo izmed tovarišev, ustavi stroj in se vsede.

»...Ne morem več. Vrtil se mi v glavi. In noge me bole...«

Izrabljena, izsesana delovna žival.

»Da, ko bi imeli kaj od vsega tega«, odgovarjajo tovariši v bližini... »tu stojimo in gremo in še toliko nimamo, da bi se potem do sifa najedli.« — »In buržujske karnalje se maste in kurbajo po barih in restavracijah.« — »Pa hoče še ta prokleta banda sedaj, da delamo mesto osem — deset ur dnevno, — in stojimo komaj na nogah...« — »No, enkrat se bodo urezali!« In suh smeh se izdavi med shisnjenimi zobmi.

»Ne bo šlo! In če se jim posreči, da nas dobe pod koleno — več kot v osmih tudi v desetih urah ne napravimo — če hočemo ali ne, več ne spravimo skupaj!«

»Za vraga, saj sploh ne smemo dopustiti, da pride tako daleč. Če imamo le

še malo volje, le še malo poguma in klubovalnosti, se moramo sedaj boriti, da poženo bando kamor spada. Za naše zadnje pravice gre! To mora uvideti vendar vsak.«

»Res je — sploh ne smemo sedaj več delati. Ali smo helote? Ali kapital, ali mi! Tako življenje nima smisla, ali — ali!«

»Boj kapitalu!« »Sedaj!« »Takoj!...« »Generalni štrajk!« — Zapuščeni so stroji. Drug za drugim odhajajo za razburjenimi tovariši. Skoro vse oddelek je zbran. Besede na desno in levo. Z vso silo kriče obubožani proleti, svoje sovražnike, svojo jezo, svojo voljo do boja iz svojih notranjosti!

»Nočemo več! Dosti nam je trpljenja!« — »Konec! Konec! Borili se moramo! Generalni štrajk!«

»In socialnademokratije...?« »Tudi zanje je odločilno ura...!« »Za vse gre — tu se pravi: držati skupaj!« »...Hočete? Ali se borite na naši strani?«

»Za vse gre — go!ovo! Zato moramo biti edini.«

»...Bravo — potem gremo lahko v boj, do zmage!« In mogočno zadoni po dvorani: Intenacijonala — —

Sestanek ljubljanskih zaupnikov

N. D. S. J. je vsako sredo ob pol 8.

uri zvečer v »Delavskem domu.«

Kako je?

»V Avstriji je bilo boljše?«

Pod tem naslovom prinaša vladna (ne državna) petla »Slovenski Narod«, člančič, ki ga je bajce napisal slovenski (podčrtali mi!) železničar v beograjski »Samoupravi«.

Da seznanimo z njim vse slovenske železničarje, evo, ga tu prinašamo v izviru.

»V debati o železničarskem zakonu so se čuli s strani slovenskih klerikalnih poslancev medklici: »Pod Avstrijo je bilo bolje!« Vprašajmo se tudi mi, kako je bilo pod Avstrijo in kako se sedaj godi železničarjem v Sloveniji?

Na državnih železnicah je bilo vse višje uradništvu nemško. Slovenec je zelo težko prilezel na višje mesto pri železnici. Na čisto slovenske poslaje so Avstriji spravljal ne samo Nemce, nego izrazite velikonemške agitatorje. Železnice so bile glavno sredstvo germanizacije.

Sprevedniki so samo na lokalnih progah in v polniških vagonih govorili slovenski, a še to ne vedno. Na kolodvorih človek ni mogel dobiti voznega listka, ako ga je zahteval v slovenskem jeziku.

Sedaj je vse uradništvo in vse železniško osebje celo v Prekmurju slovensko. O Srbih ali o Hrvatih na slovenskih železnicah ni niti sledu. Vsi slovenski železničarji so našli sedaj kruh v svoji domovini in otvorilo se jim je še široko polje dela po drugih krajih naše domovine.

V avstrijskih časih je bil notranji službeni jezik na vseh železnicah izključno nemški.

Sedaj je uradni jezik v notranjem poslovanju in v občevanju s publiko izključno slovenski, v slovenskem jeziku se dopisuje celo s centralnimi oblastvami. Slovenski jezik na železnicah se je celo razširil preko mej Slovenije. Ker je mnogo slovenskih železničarjev tudi na drugih progah, zlasti na Hrvaškem, se lahko tudi tam uradni posli izvršujejo v slovenskem jeziku, celo v krajih, kjer je poprej gospodoval samo madžarski ali nemški jezik. Napisi na postajah so izključno slovenski. Železnice, ki so bile prej glavno sredstvo germanizacije, so sedaj popolnoma slovenske ter so v veliki meri središče narodnega pokreta in lahko hrdimo, tudi državne misli. To je treba posebno poudarjati. Železničarji igrajo veliko vlogo v narodnem pokretu: oni so člani, podporniki in agili sostrudniki vseh nacionalnih društev, n. pr. v »Jugoslovanski Matici«, »Sokolu«, »Gospodstvu«, »Zvonu« itd., kakor tudi v kulturnih društvi v narodnim obližjem, n. pr. v Slovanstvu, »Glasbeni Matici« itd. Po osvobojenju ni bilo narodnega pokreta, pri katerem bi ne sodelovali železničarji...

Vprašamo sedaj: Pa kdaj je bilo v narodnem oziru bolje, ali pod Avstrijo ali po ujedinenju s Srbijo?

Toda tudi v gmočnem oziru bi paralela ne bila drugačna. Železnice v Sloveniji so v času vojne popolnoma propadle in so se nahajale v groznem stanju, ker so morale vzdrževati vse breme transporta za vso ogromno italijansko fronto. Ako uvažujemo, koliko so se sedaj popravile, kakšni so danes vlaki in drugo, se moramo vnovič vprašati: Kdaj je bilo bolje? Pod Avstrijo ali po ujedinenju s Srbijo?«

Železničarji, pazljivo prečitajte ta člančič. Pisal ga je človek, ki je sit in še ima vsega v izobilju. Nafisnil ga je list, ki je bil vedno hlapec vsake vlade in ki lakote in pomanjkanja ne pozna (očetje tega lista namreč). In v tej svoji sitosti pripovedujejo vam lačnim o slovenskem jeziku, o njegovih pridobitvah in pravicah, o pravici biti »Sokol«, član »Jugoslovanske Matic« itd. Kakor da so že s temi vaši lačni želodci siti, kakor da vam je raztrgana obleka poslala nova, kakor da so lačne žene in bosi otroci preskrbljeni s listo frazo o narodnih pravicah.

Siti in debeleči so od vašega stradanja, tako lahko govorijo. A njih dejanja so najmanj podobna listi »narodnosti« o kateri so jih polna usta. Le pogledajte Zveza industrijev v Mariboru sesloji iz članov ljudi nemške narodnosti. Lepo sede v eni zvezi skupaj in

sklepajo, kako bi skupno izžemali slovensko delavstvo. Tu »Slov. Narod« prav nič ne govori o narodnosti. Tudi ne pripoveduje, da so baš mnogi slovenski uradniki takrat nemškutarili in zalirali slovenske železničarje, kakor jih zatirajo sedaj. Inženir, ravnatelj juž. žel. Šega sam je bil, ki je nahrulil železničarje: »Die Dienstsprache ist Deutsch« in za časa Avstrije z bajoneli gonil slovenske železničarje. O teh stvareh »Slov. Narod« molči. Ker on je samo naroden, če je vlada narodna. In če je višja sila proli narodnosti je tudi on proli. Slučaj Endliher in tovariši, katere je oznamenoval, da so zreli za — Sludenec.

Samo ob sebi je umevno, da se bo v narodni državi, (saj kot taka se imenuje SHS) upošteval tudi slovenski jezik. Da pa imamo tudi sedaj dvojezične napise, je dokaz, da je slovenski jezik le manj nego srbski. Ker slovenskih napisov na hrvaških in srbskih postajah ni, kakor jih ni bilo v Avstriji. V Avstriji so predstavljali slovenske železničarje med Nemce, v Jugoslaviji jih bodo sedaj (po novi pragmatiki) med Srbe in Macedonce. »Slov. Narod«, ki ne bo prestavljen, bo rekel, da je to velik razloček. Tisti pa, ki bo prestavljen, bo pa čutil isto, kar je čutil, ko je bil prestavljen med Nemce. On ne bo v svojem domačem kraju. In poleg tega bo moral v kraje, ki so za civilizacijo in kulturo (le bodimo poštene in odkriti) še daleč, daleč.

Kar se pa tiče materialnih razmer — in to so za delavstvo najvažnejše — pa je stara pragmatika veliko pravičnejša nego sedanja, uslišana od gospodov oblastnikov v SHS, ki je le nekak kazenski zakon za železničarje.

Zakaj bi farbali ljudi! Povejte resnico gospodje pri »Slov. Narodu«, ker to resnico čuti vsak železničar v svojem želodcu. Povejte, ali ima železničarstvo v SHS kakšno ingerenco na zavarovalnico za nezgode, na bolniško blagajno? Ali se mu izplačujejo prijemi tako, da bi lahko vsaj za silo, povdarjamo, vsaj za silo, izhajal? Povejte, ali se lahko živi s plačo, ki z raznimi dokladami ne presega 4000 K na mesec? (Družina s 5 člani). Ali ima pravico zborovanja? Ali ima pravico štrajka? Ali se mu daje obleka, ki je del plače, z jamčena po pragmatiki? Ali se ga ne ovira v svobodi in izvrševanju državljanskih pravic? Vse to, in še več (kdo bi vse našteval), kar si je priboril pod reakcionarno Avstrijo, mu je SHS vzela in ga spremenila v brezpravno bilje, ki se ga izkorišča in se brije iz njega norca, kakor je volja raznim ravnateljem. Prej je naredil vlogo, prošnjo na obrač. ravnateljstvo kolektivno prosto. Sedaj je upeljana kolektivna. 3 Din za vlogo, 10 Din za odgovor, 1 Din za prilogo. »Slov. Narod« bo rekel, da je to koristno za državo, a železničar bo teh 13, 14, 15 Din bridko pogrešal. — Bogali pa za državo dajejo najmanj in med njimi so tudi gospodje okrog »Slov. Narod«. »

In pride dopisnik in za njim »Slov. Narod«, ki se naravnost smeje in norčuje iz železničarske bede, govoreč: Tu, v narodni državi SHS vam je dobro, kakor nikjer drugod biti ne more. Tu lahko govorite slovenski, ste lahko član »Sokola« itd. Na želodce pa pozabite, to ni važno in niti naravno. O želodcu mislijo le ljudje, ki so polepuhi in protidržavni elementi. — Prihajajo pa že agenci radikalov s pristopnimi izjavami in groze: Vpiši se in pristopi. Če ne, boš moral iz domačega kraja v Srbijo, ali pa boš odpuščen.

To je dobrota, ki jo imajo železničarji sedaj.

Železničarji, dobro si zapomnite, da siti nikdar ne bodo razumeli naših teženj. Pomnite ljudi, da je za vas, lačne, greh misliti drugo, nego o narodnosti. Za site samo je dovoljeno, da se vežejo v »Zveze« ljudi z Nemci. Siti lahko prodajajo in izdajajo »narodne interese in lahko vsemogoče koncesije sklepajo z »narodnimi nasprotniki.« Vi pa, trpini, sužnji, molčite in pojte samo »Hej Slovani.« Ako ne, ste protidržavni in ste puntarji, nad katere je treba poslali puške in strojnice, policijo in žandarmerijo in vam odpreli ječe in zapore.

Zapomnite si, da je meščanska država organizacija izkoriščevalcev in profitarjev, v kateri ste jim vi in ves proletarijat le orodje, ki pridobiva za nje bogastvo. Časopisi ala »Slov. Narod« pa so njih usta.

Dopisi.

HRASTNIK. — Polomija skrahiranih patriotov. — V nedeljo dne 23. septembra 1923 se je vršil v Hrastniku izlet skrahiranih »Svobodašev«, v eni najbolj močni trdnjavi Svetkove grupe. Izlela se je udeležila fista majhna pečica zapeljanih ovčic, katere vedno kriče, da je mladina preveč revolucionarna, samo zato, ker nočejo igrati pajaca tem gospodom denunciantom, katerim je zavedna proletarska mladina že obrnila hrbet in jim zaprsegla osvetlo, da se bo maščevala nad tistimi, ki danes za ludežve groše prodajajo razredno zavedne prolefarce. Ti gg. »Svobodaši« so hoteli pokazati moč, katero še imajo, a videli smo, da že na celi črli umirajo, ker so se vsi nalezli neozdravljive jeleke, katero jim prinašajo razni Svetkovci, Bernotovci in razni drugi njim podobni pličci. Če napravijo še dva izleta, bo prišel nanj itak že sam Svetek z njegovo udar-gardo (v katero sprejemajo samo abstinentne od polnih litrov) in pa Bernot z njegovo diamantsko gardo, katere se pa brani tega imena, ker ni ravno lepo. Videli smo tudi slavno zastavo s šestorooglo zvezdo (in sicer pel delov sveta in pa nebo, tako si mi to predstavljamo). Omeniti moram tisto udar-gardo, kateri je poveljeval njen paša Svetek, kateri trdi, da je njegova vrsta disciplinirana in vajena v treznosti. Ti gospodje, kateri so postavljeni za to, da delajo na izletih red in mir, so rajši opustili to in sedli k steklenicam boljšega alkohola in mazali tam svoja grla. Sodrugi, omenili vam bomo tri slučaje te udar-garde in njeno abstinenco. Med nastopom članov se je na mizi, ki ima služiti občinstvu, zbrala skupina udarnikov in imela pri sebi seve alkohol, katerega je kazala telovadecem v vrste, tako da so pozabili, da sije pred publiko in mesto da kažejo svoje zmognosti, so se rajši ozirali po alkoholu g. Svetka & Co. — Članice so pred nastopom tako napajali, da so nekatere bile nezmožne pokazati svojo moč. — Ta slučaj je pa najbolj žalosten, da je eden teh gospodov abstinentnih socialistov ležal ob Savi tako pijan, da ni veliko manjkalo, da bi bil notri, a njegov tovariš ga je smeje gledal, ne da bi mu pomagal. — Tako je izgledal nastop kulturnega društva »Svobode« v Hrastniku. In gg. socialisti kolnejo, ker proletarska mladina ne mara za tako kulturo. Opazovalec izlela.

MOSTE. Tudi v Mostah smo imeli prošli teden priliko občutiti dobroto radikalnega režima. Bila je sklicana diskuzija NDSJ, a policija jo je prepovedala, češ da je naznanjen kot referent Lemež, bivši komunistični poslanec. To je tako ordinarna kršitev svobode govora, kakršna se more zgoditi le v naši blaženi Eshaeziji, kjer lačji danes delovno ljudstvo radikalna stranka s pomočjo turških begov in nemških magnatov. Izgleda, da obstoji pravica govora samo za Orjunaše in Nikolo Pašiča. Kljub prepovedi je prišel na kraj zborovanja mnogoštevilno moščanski proletarijat, ki ga radikalne manire pač ne bodo odvrgle od razrednega boja, ampak ga še bolj zbrale okrog Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije, ki edina bo priborila boljše bodočnost jugoslovanskemu delovnemu ljudstvu.

JESENICE. Da se poglobim v politično in kulturno življenje proletaskih žena na Jesenicah! — Pred Obznanom so bile naše zavedne žene in dekleta v velikem številu politično organizirane, so se pridno udeleževale sestankov in so stremele po izobrazbi. Danes, ko še bolj potrebujemo izobrazbe in političnega življenja, ste pa tako mrtve in brezbrizne. Povečini vam je znano, da obstoja že podružnica politične organizacije NDSJ na Jesenicah in da ta organizacija zbira okrog sebe tudi žene-prolefarke in da imamo v tej organizaciji enake pravice in dolžnosti kakor moški sodrugi, pri nas ni nobene razlike med moškimi in ženskami v organizaciji. Prirejamo skupne sestanke, v kratkem bomo sklicali ženski sestanek, ker vidimo potrebo, da pričnemo z resnim delom; priporočam vam pa, drage žene, da se odzovete vabilu na ta ženski sestanek. Za predavateljce smo že preskrbljene. Zato, žene, na plan, organizirajte se in pokažite, da ste solidarne z nami in da se boste borile tudi v skupno z ostalim proletarijatom proti kapitalističnim magnatom. Razredno-zavedne sodružice so že ob začetku ustanovitve naše organizacije pristopile vanjo. Prepričana sem, da nam bodo sledile druge. Vem, da se marsikatera izgovarja, da za ženske ni organizacija, pa to je napačna trditve. Ravno me žene smo potrebne, da se izobrazujemo. Ker žena in mati je fista, od katere je odvisno vsakdanje gospodinjstvo in vzgoja otrok. Vprašam te, draga žena, ali nisi ti potrebna proletarske izobrazbe in razvedrila, ko se vsak dan mučiš s skrbmi, kaj boš skuhala in kako boš svojo dečo oblekla pri takšni draginji. In mnogo žensk je še, ki se jezijo na svoje močje, češ da premalo zaslužijo in tako marsikateri mož krši osemurni delavnik vsled pomanjkanja in nezavednosti žene. So pa tudi močje, ki zabranjujejo svojim ženam vstop v organizacijo. — Ključem vse tiste, ki ste v lovarni, da stopite v organizacijo, ker ve ste ravnotako potrebne, da se udeležujete na političnem polju. Naj živi razredna zavednost žen! Naj živi razredno-zavedni proletarijat! Žena proletarka.

LJUBLJANA. Smrtna nesreča na zgradbi bolniške blagajne. Na zgradbi bolniške blagajne na Miklošičevi cesti se je pripetila v soboto nesreča, ki je zahtevala eno delavčovo življenje in dva ranjena. Ponesrečenec zapušča ženo in 4 otroke. Nesrečo so, kot se vidi, zakrivil inženir, predelavec in priganjači, ki se jim je šlo le za to, da se stvar takoj naredi in pri tem pa niso gledali na to, da so bili »punti«, ki drže »gruše«, iz starega lesa. Šele po nesreči so začeli dovajati svež les. Sploh so morali delavci delati na akord in se jih je grozovito izkoriščalo. Krivce te težke nesreče se mora brez usmiljenja kaznovati, da se jim dokaže, da so tudi v kapitalistični družbi delavska življenja vredna toliko kot življenje drugih ljudi.

Vsem članom in organizacijam NDSJ!

Zadnjič smo prinesli predlog resolucije centralnega odbora za državno strankino konferenco o nacionalnem vprašanju. V današnji številki prinašamo tri.

Vsak član stranke je obvezen, da vse te resolucije ne samo prečita, ampak tudi preštudira in sicer temeljito preštudira, kajti to so velevažni predlogi za državno strankino konferenco, ki naj da močno podlago za nadaljnje delo Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije. Vse krajevne strankine organizacije so dolžne, vse te resolucije prediskutirati, zavzeli napram njim svoje stališče, staviti eventualne izpreminjavalne predloge. To pa je mogoče storiti le tedaj, ako jih bo vsak posamezen strankin član skrbno predelal.

Mi nismo nobena socialpatriotska stranka, čije vodstvo skliče kongres, ne da bi se člansko pripravilo na kongres. Mi smo revolucionarna stranka delovnih množic in kot zavedni člani NDSJ moramo sami kovati usodo svoje stranke, se vsi brigali za njen prospeh.

Centralni odbor NDSJ ponovno naznanja, da nimajo pristopa na strankino konferenco one organizacije, ki do 1. novembra ne obračunajo članarine. Naj torej obračunajo takoj one organizacije, ki tega doslej še niso storile!

Pokrajinski izvrševalni odbor NDSJ.

Listnica uredništva.

Ker se je že parkrat pripetilo, da se nam je poslalo dopise, v katerih se je neopravičeno napadalo poedine osebe, je uredništvo sklenilo, da odslej naprej ne priobčuje nobenega dopisa, ki ni potrjen s štampiljo krajevne organizacije in podpisan od dopisnika, ki je določen od krajevne organizacije. V krajih, kjer obstoja samo strankino zastopstvo, naj ono določi iz svoje sredine dopisnika in javi njegovo ime na uredniško listo.

J. K. Pragersko. — List dobile. Skoro pošljite dopis.

Uredništvo »Glasa Svobode«.

S 1. septembrom t. l.

se je otvorila

v Delavskem domu

Karla Marxa (preje Turjaški) trg 2

gostilna

Topla in mrzla jedila. Delavska

kuhinja. Abonenti na hrano se

sprejemajo.

Vsakovrstne tople in mrzle pijače.

Železničarski koledar za leto 1924.

izide koncem oktobra t. l.

Koledar bo vsesranksi in z zanimivo in praktično vsebino ter bo vezan v polpladno.

O tem obveščamo vse sodruga železničarje, da se že sedaj pri svojih podružnicah naroče nanj.

Obenem izide tudi Rudarski in kovinarski koledar.

Sodrugi rudarji in kovinarji, naročajte le svoj koledar!

Lastnik in izdajatelj Konzorcij. Odgovorni urednik Anton Sušteršič. Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.